

Minnisblöð frá nóvember 1948

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Utanríkismál. Minnisblöð og minnispunktar Bjarna Benediktssonar 1947-1960:

Bréfa- og málafn 1948

Askja 2-10, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Mánudaginn 1. nóvember 1948 kom sendiherra Bandaríkjanna, Mr. Butrick, á skrifstofu mína samkv. beiðni sinni. Erindi hans var að tilkynna mér, að hann hefði fengið skeyti frá Washington um að yfirvöld þar óskuðu að byrja á stækkun rennibrautarinnar hið al fyrsta og ekki síðar en um áramót. Var sendiherranum falið að fá til þess nauðsynleg leyfi. Einnig spurði hann, hvort látt væri við aðeins eina rennibraut eða fleiri.

Ég svaraði sendiherranum, að ég gæti ekki gefið hið áskilda leyfi fyrr en gengið væri frá vafastriðunum varðandi Keflavíkurflugvallarsamninginn, eins og ég hefði tekið fram um daginn. Hinsvegar værum við nú að vinna að því máli af fullum krafti og athuga tillogur þær, er hann hefði á dögunum afhent okkur og vonaðist ég til þess, að hægt væri að ljúka því máli á stuttum tíma. A.m.k. heðum við fullan huga á því. Nokkrar breytingar þyrfti að gera frá tillögum hans.

Varðandi hvort leyfi mundi ná til einnar eða fleiri flugbrauta, hefði ég tekið fram, að það væri einu gís ein flugbraut og þar sem fram kom hjá sendiherranum, að þeir væru í vafa hverja þeir ættu að velja, sagði ég að þeir skyldu gera upp huga sinn um það og senda síðan beiðni um þá, er þeir óskuðu eftir, því að það væri flugmálaráðherrann íslenski, sem formlega ætti að veita leyfið.

Mánudaginn 8. nóvember 1948 kom sendiherra Bandaríkjana, Mr. Butrick, á skrifstofu mína eftir beiðni sinni.

Er hann hafði hreyft ýmsum málum sem fyrir hann hafði verið lagt að taka upp við mig, vék hann að því, meira í óformlegum tón, að sendiráð sitt hefði nú nýlega orðið þess vart, að mjög færi vaxandi órói ýmissa Íslendinga yfir öryggismálum Íslands. Hann sagði, að fjöldi Íslendinga víðsvegar að hefði snúið ~~XXX~~ sér til starfsmanna sendiráðsins og látið uppi ótta sinn í þessu efni. Nefndi hann bæði alþingismenn og ýmsa fleiri og varð þetta til þess að við ræddum málið nokkuð.

Ég sagði að erfitt væri að segja, hvort þessi tilfinning væri útbreidd eða ekki. Þeir menn sem ég hefði umgengist hefðu haft skilning á þessu all lengi og væri mér því erfitt að átta mig hvort mikil breyting væri á þessu orðin frá því sem áður hefði verið, og væri mér þó nær að halda að svo væri, *ad many vari ad vakna til skilnings á þessu vanda, sem okkur er*
Mr. Butrick kvað engan vafa á því eins og sakir *á hönd um.*
stæðu væri auðvelt fyrir Rússa, ef þeir vildu, að taka Ísland. Það væri með flugvélum og hersveitum fluttum þannig og eins úr kaþátum. Ég kvað þetta ^{naðgætt} rétt vera en sagði þá vakna upp spurninguna, hvort ~~Rússar~~ Rússar teldu þetta borga sig vegna þess, hversu erfitt væri fyrir þá að halda landinu. Mr. Butrick fór ekki mikið út í þá sálma, en sagði að sá, sem hingað væri kominn á undan, hefði auðvitað miklu hægari aðstöðu en sá, sem ætti að sækja landið eftir, að hér væru varnir komnir á. Við yrðum að átta okkur á, að eins og nú stæðu sakir væri landið varnalaust þó að eitthvað af hermönnum kynni að tilviljun að vera statt út á Keflavíkurflugvelli á leið til Þýskalands, þegar í odda

skarist, ef svo illa færi. Væru það þá menn sem ekki hefðu útbúnað eða æfingu til nauðsynlegra varna. En auk þess yrði að reikna með að ef að styrjöld kæmi, þá brytist hún út skyndilega og fyrirvaralaust, og þá væri ekkert öruggt til varnar nema það, sem áður hefði verið undirbúið beinlínis í því skyni.

Eg spurði hann beinlínis, hvort ~~þ~~ hann hefði frá stjórn sinni heyrt ~~MM~~ nokkuð um ráðagerðirnar varðandi Norður-Atlantshaf-varnarbandalaginu, en ég hefði nýlega séð, bæði í London Times og Daily Express, að þar hefði verið ráðgert að stjórnir Bandaríkjanna, Bretá og Kanada og e.t.v. fleiri mundu snúa sér til Íslenzku stjórnarinnar m.a. um bátttöku í slíku varnarbandalagi.

Mr. Butrick sagðist ekkert um betta hafa heyrt annað en það sem hann hefði lesið í blöðunum, en sér sýndist mjög eðlilegt að Íslendingar tækju þátt í slíku varnarbandalagi, enda vorum við sammála um að erfitt væri, ef ekki ómögulegt, að verja Norður-Atlantshafið nema Ísland væri ^{hléskur} ~~þess~~ í þeim vörnum.

Mr. Butrick samsinnti því, að meiri trygging væri nú en áður fyrir fullu samhengi ^L utanríkisstefnu Bandaríkjanna. Hann vonaðist eftir að Marshall yrði áfram utanríkisráðherra, en þó svo væri ekki, þá væri vafalaust að sömu stefnu yrði fylgt. Verið gæti að tilraunir yrðu gerðar til að nálgast Rússa og ~~XXX~~ skyldi ~~sér~~ ekki undra þó að það kæmi upp að nýju, að senda sérstakan sátttaerindreka til Moskva, en hvað sem því liði þá mundi grundvallarstefnan haldast, enda hefði Mr. Truman lýst henni skýrt og skorinort í kosningabaráttu sinni. Sá mikli munur væri við að Truman hefði náð kosningu en ekki Mr. Dewey, að Dewey hefði ekki fengist til að binda sig við neitt ákveðið í kosningabaráttu sinni, en Mr. Truman lýst stefnu sinni skýrt og skorinort.